

Інформаційна довідка
щодо питання збереження археологічної спадщини та інших культурних цінностей на основі аналізу проекту Закону України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо збереження археологічної спадщини та інших культурних цінностей»*

Вступ. Метою законопроекту є комплексне удосконалення механізмів охорони пам'яток археології, попередження незаконних розкопок та нелегального обігу археологічних предметів, зокрема шляхом заповнення прогалин у законодавстві, а також узгодження спеціальної термінології, яка використовується в різних актах законодавства.

Законопроектом пропонується внести зміни до статті 343 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), у частині четвертій якої передбачається встановлення обов'язку для особи, яка виявила скарб, негайно повідомити про це Національній поліції або органу місцевого самоврядування і передати цей скарб відповідному державному органу або органу місцевого самоврядування для організації подальшої передачі скарбу. Також уточнюються умови виплати винагороди за виявлений та переданий скарб. Пропонується запровадити термін «археологічний предмет».

Основна частина.

1. Запропоновані законопроектом зміни до частини четвертої статті 343 ЦК України термінологічно не узгоджуються із положеннями статті 338 цього ж Кодексу, якими врегульовано питання набуття права власності на знахідку. Знахідкою вважається загублена річ. І саме до неї застосовується термін «знаходити». Натомість, в абзаці п'ятому частини четвертої статті 343 ЦК України в редакції законопроекту вжито термін «знайшла» до скарбу, у зв'язку з чим він ототожнюється із загубленою річчю, проте у частині першій статті 343 ЦК України (аналогічно і в проекті) скарб визначено як закопані чи приховані цінності. Зокрема, у проекті є такі словосполучення: «особа, яка знайшла археологічний предмет...», «знахідка виявлена на пам'ятці,...», «особу, яка знайшла скарб,...». Такий підхід до нормотворення призводить до сплутування знахідки і скарбу і не сприяє покращенню ефективності правозастосування.

2. Запропоновані законопроектом зміни до статті 343 ЦК України частково мають адміністративно-правове навантаження, що суперечить предмету правового регулювання ЦК України. Зокрема, це стосується положення про організацію передачі скарбу до відповідного музейного закладу з одночасним інформуванням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері музейної справи, для вирішення подальшої долі скарбу. Зазначене положення стосується органів із владними повноваженнями, для яких ЦК України повноваження не визначаються. Те ж саме стосується й унормування переліку органів, які встановлюють порядок виплати винагороди.

Висновки. Оскільки механізм охорони археологічної спадщини та інших культурних цінностей є адміністративно-правовим за своєю природою,

то норми про порядки, винятки, умови позбавлення права на винагороду тощо повинні відображатися у спеціальних законах «Про охорону археологічної спадщини», «Про охорону культурної спадщини».

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*